

Царенко Дар'я Олександрівна

студентка групи ППМ–1–13–2.0д, VI курс, спеціальність «Практична психологія»
dreamyrixy@gmail.com

Науковий керівник

Маланьїна Тетяна Михайлівна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка
tmmua@ukr.net

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ БЛАГОПОЛУЧЧІ СТУДЕНТІВ

Анотація. Стаття присвячена вивченню ролі соціального інтересу у психологічному благополуччі студентів. Здійснено огляд основних теоретичних та емпіричних напрацювань щодо вивчення психологічного благополуччя та соціального інтересу представників різних вікових груп, зокрема студентської молоді. Представлені авторські результати дослідження зв'язку показників психологічного благополуччя, суб'єктивного благополуччя та життєстійкості із загальним показником індексу соціального інтересу студентів. Встановлено значущий зв'язок високих показників розвитку соціального інтересу із психологічним благополуччям осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: психологічне благополуччя; суб'єктивне благополуччя; життєстійкість; психологічне здоров'я; соціальний інтерес.

Актуальність та доцільність дослідження. Вивчення позитивного функціонування людини є характерною рисою сучасної психології.

До числа найбільш важливих понять, які характеризують позитивне функціонування людини, можна віднести поняття психологічного благополуччя. Однією з умов становлення останнього можна вважати соціальний інтерес. Зв'язок психологічного благополуччя та соціального інтересу, їх взаємовплив у психологічній науці досі розглядалися дуже мало.

Варто також зазначити, що розробка проблематики соціального інтересу є особливо актуальною в українській державі. Можна стверджувати, що розвиток соціального інтересу у більшості членів певного соціуму може бути основою для побудови громадянського суспільства.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженню психологічного благополуччя присвячено багато праць сучасних науковців, у яких розглядалися різні його аспекти. Власне поняття психологічного благополуччя було обґрунтоване американською дослідницею К. Ріфф та

визначається як налагодженість психічних процесів і функцій, відчуття цілісності, внутрішньої рівноваги, задоволеності собою та навколишнім світом. Це поняття включає в себе шість структурних компонентів: 1) позитивні стосунки з оточуючими; 2) автономія; 3) управління оточуючим середовищем; 4) особистісне зростання; 5) наявність мети у житті; 6) самоприйняття [6, с.109-110].

Досліджувався вплив різноманітних факторів на психологічне благополуччя, зокрема, вплив батьківських установок і типів виховання у сім'ї (Л.В. Жуковська), вплив вікових криз та криз переходу (О.Ю. Григоренко), а також вплив несприятливих умов життя на психологічне благополуччя людей (О.С. Ширяєва). Вивчалось психологічне благополуччя людей різних вікових категорій – підлітків (Г.В. Літвінова, О.С. Ширяєва), осіб юнацького віку (О.Ю. Григоренко, Л.В. Жуковська, І.М. Куїмова), людей похилого та старечого віку (Ю.Б. Дубовик). Науковцями розглядалися також вікові та гендерні відмінності у психологічному благополуччі (К. Ріфф, М.В. Бучацька, П.П. Фесенко). Досліджувалось психологічне благополуччя у представників певних професій – співробітників органів внутрішніх справ (Н.А. Горбач, Ю.Г. Панюкова, О.М. Паніна), педагогів (І.В. Заусенко) та ін. Вагомими є дослідження психологічного благополуччя студентів, проведені зарубіжними науковцями, які дозволяють зрозуміти гендерну, вікову специфіку психологічного благополуччя молоді, яка навчається у ВНЗ (Л.Б. Козьміна, О.Ю. Григоренко, С.А. Водяха).

Соціальний інтерес, поняття, яке було введено австрійським психологом А. Адлером, визначається як здатність цікавитися іншими людьми і брати участь у їхньому житті [1]. У своїх працях науковець часто звертався до поняття психологічного здоров'я і описував його у зв'язку із соціальним інтересом, вважаючи, що нормальні здорові люди по-справжньому турбуються про інших, присвячують себе суспільній роботі.

Поняття соціального інтересу, окрім А. Адлера розглядали ще ряд науковців (Дж. Кренделл, Х. Ансбачер). Були проведені гендерні дослідження соціального інтересу, виявлено зв'язок між соціальним інтересом та соціально корисною поведінкою; вплив високого рівня соціального інтересу на соматичне здоров'я особистості (А. Елліс); дослідження самооцінки людей з високим соціальним інтересом та обґрунтовано умови, що впливають на зниження соціального інтересу (Дж. Кренделл). Цікавими є висновки А. Елліса, який відзначав, що люди з високим соціальним інтересом мають більш високу тривалість життя і менше хворіють, ніж особи з низьким соціальним інтересом. Результати дослідження соціального інтересу студентів – майбутніх представників соціономних професій (зокрема, психологів) – свідчать, з одного боку, про значущість соціального інтересу для успішного надання психологічної допомоги клієнтам, а з іншого – про недостатній прояв такої якості у студентів – майбутніх психологів – і необхідності його цілеспрямованого формування в ході спеціально організованих занять (Т.Д. Дубовицька, Г.Ф. Тулітбаєва) [2].

Незважаючи на проведені емпіричні дослідження, явище соціального інтересу й досі залишається недостатньо вивченим. Питання поглибленого аналізу сутності цього феномену залишається відкритим.

Метою статті є виклад результатів емпіричного дослідження зв'язку психологічного благополуччя та соціального інтересу студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження проводилось серед студентів 1-6 курсів. Вік досліджуваних 17-25 років. Загалом у психологічному дослідженні взяли участь 50 осіб. Для статистичної обробки психологічних даних застосовано r -критерій Пірсона.

Методичну базу дослідження склали такі діагностичні методики: «Шкала психологічного благополуччя» (К. Ріфф, адаптація Т.Д. Шевеленкової, П.П. Фесенка) [6], «Шкала суб'єктивного благополуччя» (адаптація М.В. Соколової) [5], тест життєстійкості (С. Мадді, адаптація

Д.О. Леонтьєва, О.І. Рассказової) [3], методика «Індекс соціального інтересу» [4].

Було проведено попереднє емпіричне дослідження, в якому досліджувались зв'язки між параметрами обраних методик: психологічного благополуччя, суб'єктивного благополуччя та життєстійкості. Виявлено статистично значимі ($p \leq 0,001$) зв'язки між параметрами психологічного благополуччя, суб'єктивного благополуччя та життєстійкості.

За результатами емпіричного дослідження виявлено статистично значимий позитивний зв'язок між загальним показником соціального інтересу та психологічним благополуччям особистості ($r= 0,414^{**}$).

Таблиця 1

Співвідношення показників психологічного благополуччя, суб'єктивного благополуччя та життєстійкості із загальним показником соціального інтересу студентів

	Загальний показник соціального інтересу
Психологічне благополуччя	
1. Позитивні стосунки	0,472 ***
2. Автономія	–
3. Управління середовищем	0,449 ***
4. Особистісне зростання	–
5. Цілі в житті	0,281 *
6. Самоприйняття	0,408 **
<i>Загальний показник психологічного благополуччя</i>	0,414 **
Суб'єктивне неблагополуччя	
1. Напруженість та чутливість	– 0,390 **
2. Ознаки, що супроводжують основну психоемоційну симптоматику	– 0,491 ***
3. Зміни настрою	– 0,547 ***
4. Значимість соціального оточення	– 0,576 ***
5. Самооцінка здоров'я	–
6. Ступінь задоволеності повсякденною діяльністю	– 0,279 *
<i>Загальний показник суб'єктивного неблагополуччя</i>	– 0,566 ***
Життєстійкість	
1. Залученість	0,338 *
2. Контроль	0,285 *
3. Прийняття ризику	0,354 **

<i>Загальний показник життєстійкості</i>	0,357 **
--	----------

* $p \leq 0,05$

** $p \leq 0,01$

*** $p \leq 0,001$

Виявлено, що соціальний інтерес позитивно корелює із такими проявами психологічного благополуччя студентів, як позитивні стосунки, управління середовищем, цілі в житті та самоприйняття. Реалізація цих аспектів психологічного благополуччя потребує розвинутого соціального інтересу.

Не виявлено зв'язку між соціальним інтересом та такими показниками психологічного благополуччя студентів, як автономія та особистісне зростання. Відсутність зв'язку можна пояснити тим, що прагнення до автономії та особистісного зростання – це індивідуалістичні характеристики, в той час, як почуття спільності свідчить про прагнення людини відчувати себе частиною колективу і готовність частково підкорити свої інтереси інтересам суспільства, бути частиною суспільства.

Виявлено статистично значущу негативну кореляцію між показниками соціального інтересу та проявами суб'єктивного неблагополуччя, зокрема такими, як психоемоційна симптоматика; зміни настрою; переживання самотності; невдоволення повсякденною діяльністю. Показники соціального інтересу можуть бути знижені, якщо студент знаходиться в негативному емоційному стані або внаслідок нерозвинутості соціального інтересу як такого, або внаслідок блокування іншими чинниками.

Виявлено, що соціальний інтерес не корелює з таким параметром суб'єктивного благополуччя, як самооцінка фізичного здоров'я. Це можна пояснити тим, що ця шкала відображає ставлення до свого фізичного здоров'я, яке не впливає на прояви соціального інтересу.

Також досліджено наявність статистично значущого позитивного зв'язку між показниками соціального інтересу та параметрами життєстійкості.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. У ході дослідження виявлено значущий позитивний зв'язок між високими показниками психологічного благополуччя та життєстійкості студентів із загальним показником соціального інтересу. Також виявлено наявність значущого негативного зв'язку між показниками суб'єктивного неблагополуччя та загальним показником соціального інтересу студентів.

Підсумовуючи, можна констатувати, що, хоча результати кореляційного аналізу не розглядаються як свідчення наявності причинно-наслідкових зв'язків, ціннісна природа соціального інтересу дозволяє зробити висновок, що соціальний інтерес відіграє позитивну роль у психологічному благополуччі особистості і може виступати умовою підвищення його рівня.

Результати проведеного дослідження сприяють глибшому розумінню впливу соціального інтересу на рівень психологічного благополуччя студентської молоді. Результати дослідження можуть бути використані психологами, педагогами, соціальним працівниками для розробки корекційних і розвивальних програм тренінгів для студентів. Вважаємо перспективними дослідження соціального інтересу студентів – майбутніх представників соціономних професій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адлер А. Понять природу человека / [пер. Е. А. Цыпина]. – СПб.: «Академический проект», 1997. – 256 с.
2. Дубовицкая Т.Д., Тулитбаева Г.Ф. Социальный интерес: понятие, структура, диагностика, развитие / Т.Д. Дубовицкая, Г.Ф. Тулитбаева // *Фундаментальные исследования*. – 2014. – № 11-10. – С. 2276-2279.
3. Леонтьев Д.А., Рассказова Е.И. Тест жизнестойкости / Д.А. Леонтьев, Е.И. Рассказова. – М.: Смысл, 2006. – 63 с.
4. Сидоренко Е.В. Терапия и тренинг в концепции Альфреда Адлера – СПб.: Речь, 2002. – 347 с.
5. Соколова М. В. Шкала субъективного благополучия: руководство / М.В. Соколова. – Ярославль, 1996. – 11 с.
6. Шевеленкова Т.Д., Фесенко П.П. Психологическое благополучие личности (обзор основных концепций и методика исследования) / Т.Д. Шевеленкова, П.П. Фесенко // *Психологическая диагностика*. – 2005. – №3. – С. 95-129.

РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕРЕСА В ПСИХОЛОГИЧЕСКОМ БЛАГОПОЛУЧИИ СТУДЕНТОВ

Царенко Дарья Александровна

студентка группы ППм-1-13-2.0д, VI курс, специальность «Практическая психология»
dreamypixy@gmail.com

Научный руководитель

Маланьина Татьяна Михайловна

кандидат психологических наук, доцент кафедры практической психологии Института человека Киевского университета имени Бориса Гринченко
tmmua@ukr.net

Аннотация. Статья посвящена изучению роли социального интереса в психологическом благополучии студентов. Осуществлён обзор основных теоретических и эмпирических разработок по изучению психологического благополучия и социального интереса представителей различных возрастных групп, в том числе студенческой молодежи. Представлены авторские результаты исследования связи показателей психологического благополучия, субъективного благополучия и жизнестойкости с общим показателем индекса социального интереса студентов. Установлено значимую связь высоких показателей развития социального интереса с психологическим благополучием лиц, обучающихся в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: психологическое благополучие; субъективное благополучие; жизнестойкость; психологическое здоровье; социальный интерес.

THE ROLE OF SOCIAL INTEREST IN PSYCHOLOGICAL WELL- BEING OF STUDENTS

Daria O. Tsarenko

group PPm-1-13-2.0d, VI course, specialty «Practical Psychology»
dreamypixy@gmail.com

Scientific adviser

Tetiana M. Malanina

Ph.D. in Psychology, Associate Professor of Chair of Practical Psychology of
Institute of Human Sciences of Borys Grinchenlo Kyiv University
tmmua@ukr.net

Abstract. The article is devoted to studying of the role of social interest in psychological well-being of students. The main developments of theoretical and empirical studies on psychological well-being and social interests are reviewed by taking into account different criterias such as age, mainly students. Based on our research, the results are presented on correlation between indicators of psychological well-being, subjective well-being and hardiness, and general indicator such as index of social interest of students. It was found the significant positive relationship between high rates of social interest and psychological well-being of persons enrolled in higher educational institutions.

Keywords: psychological well-being; subjective well-being; hardiness; psychological health; social interest.